

Anmeldelse

Ole Steen Hansen: Bombemål Berlin. Nyt Nordisk Forlag, 2014, 384 sider s/h illustrationer

Siden 2. Verdenskrig sluttede i Europa, er der i den tyske hovedstad Berlin fundet mindst 100.000 forsagede spræng- og brandbomber fra De Allieredes bombeangreb frem til idag. Flere dukker til stadighed op. De er uhyggelige vidnesbyrd om de godt 360 luftangreb, der blev byen til del.

Ved krigens udbrud i 1939, var politikere og militærchefer både i England og Tyskland usikker på, hvad modstanderen havde af hensigter og ikke mindst hvilke midler de rådede over til at føre luftkrig. I de 9 måneder frem til den tyske besættelse af Danmark og Norge, var søsmål således de eneste legitime mål for bombeflyene. Det eneste flyene kastede over land var flyveblade! The Phoney War - den mærkelige krig – betød bl.a. at britiske flybesætninger, der blev sendt afsted mod krigsskibe i de tyske nordsøhavne, af og til måtte vende hjem med uforrettet sag, fordi der i sidste øjeblik blev observeret civile personer på havnekajen! RAF ville for en hver pris ikke starte bombing af landmål i Tyskland eller tyskbesat område – man kunne jo dræbe uskyldige civile. Man havde endda bestemt, at den dag tyske bombefly skulle finde på at bombe landmål i England eller i neutrale lande, ville man vente hele to dage med at gøre det samme! Derved blev det klart for alle, hvem der var aggressoren. Polen talte af en eller anden grund ikke med i denne sammenhæng! Således gik det til, at RAFs første landmål under krigen blev den norske flyveplads Sola ved Stavanger den 11. april 1940, fordi Luftwaffe to dage tidligere, under angrebet på Norge, havde bombet to flyvepladser ved Oslo og Kristiansand! Først den 15. maj, to dage efter det tyske luftangreb på Rotterdam i Holland, begyndte RAF at bombe mål i selve Tyskland. Man gik således meget forsigtigt til værks. I det lys er det vanskeligt at fatte omfanget af tæppebombardementerne over de tyske storbyer gennem især de tre sidste krigsår.

Berlin lå på kanten af RAFs rækkevidde frem til udgangen af 1941. Samtidig var navigationsmidlerne stort set de samme i luftfarten som i søfarten. Det blev derfor kun til forholdsvis få større bombetogter til den tyske hovedstad. Men de luftangreb man fik gennemført, især i august-september 1940, reddede sandsynligvis England fra at tabe luftslaget. I sidste øjeblik fik Hitler ændret de tyske bombeflys mål fra RAFs flyvebaser til de engelske storbyer, herunder London. Det var som gengæld for angrebene på Berlin og de andre tyske storbyer. Fra 1943, hvor USA for alvor var kommet med i luftkrigen over Tyskland, blev De Allierede luftangreb på Berlin hyppigere, større og kraftigere frem til 1945.

Historikeren Ole Steen Hansen har i bogen "Bombemål Berlin" for første gang på dansk beskrevet denne del af 2. Verdenskrigs historie. Han indleder sin bog med en kort introduktion til selve byen Berlin, verdens dengang fjerdestørste by, og går dernæst videre

til de første krigsår og de britiske utilstrækkelige antal bombefly til indsættelse mod mål i Tyskland og de besatte lande. Bogens primære afsnit er en minutiøs gennemgang af angrebet mod Berlin den 2. december 1943. Det bliver brugt som et illustrativt eksempel på, hvordan bombetogterne generelt blev planlagt, forberedt, gennemført og evalueret. En rigtig god idé. Som medforfatter på bogen "Bomber over Danmark", ved jeg kun alt for godt, hvordan man kan falde i detaljegrøften, i et forsøg på at få det hele med. Jeg synes at Ole Steen Hansen på fineste måde får rigtig mange aspekter med, uden at ryge i grøften. Bogen er i det hele taget velskrevet og derved let læselig for både faghistorikere og alle andre historieinteresserede. Den er veldokumenteret med blandt andet supplerende oversigter i afsluttende bilag, et udmærket noteapparat og velvalgte illustrationer. Sidstnævnte er desværre ikke af bedste kvalitet, men det skyldes papir- og trykqualiteten. Lidt flere kort, herunder et bykort over Berlin, ville have pyntet. Som mangeårig historielektor har jeg, som mine kolleger, måttet sande de unges manglende geografiske viden og overblik. Så for deres skyld, og dermed brugsværdien som opslagsværk på skolens bibliotek, ville det have været på sin plads.

Men det skal ikke overskygge det samlede indtryk, af at denne bog er skrevet med stor entusiasme og enorm viden både om begivenhederne og luftkrigens teknik, strategi og taktik. Det er tydeligt, at Ole Steen Hansen har gennemført omfattende studier i de britiske og tyske arkiver, og foretaget en række relevante interviews, hvilket giver bogen en helt særlig tyngde. Det hele samles i en perspektiverende behandling af den efterfølgende debat om de moralske følger af at udsætte en civilbefolkning for systematisk bombing. Som livsvarigt associeret medlem af Bomber Command Association siden 1985, har jeg gennem årene fulgt denne debat i de britiske medier og foreningens eget nyhedsbrev. At "Bomber Harris" i perioder kom til at hedde "Butcher Harris" er efter min mening et udtryk for de mange efterrationaliseringer og med- og modvinde som militærhistorikere har oplevet de seneste årtier, efterhånden som arkiverne er blevet åbnet, og nye synsvinkler og emner er blevet belyst i bagklogskabens klare skær.

Bogen anbefales hermed på det varmeste til øjeblikkelig anskaffelse på skolens bibliotek.

Frank Weber